HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

FEESTNUMMER

ter herdenking van het 10-Jarig Bestaan der Vereeniging „Oost en West".

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland en hier ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f — 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

Inhoud van dit nummer.

ONS FEESTNUMMER.

In dubbelen zin mogen wij ons blad van heden een feestnummer noemen, niet alleen, omdat het gewijd is aan de herdenking van het tienjarig bestaan der Vereeniging, maar vooral ook, omdat wij in dit nummer van ons orgaan onze blijdschap kunnen uiten over de voorspoedige geboorte van Prinses Juliana, de heugelijke gebeurtenis, die zeker in Oost- en West-Indië met niet minder dankbaarheid en vreugde zal zijn begroet als hier in Nederland.

Door het Hoofdbestuur der Vereeniging werden de volgende gelukwenschen den 30sten April reeds verzonden:

Aan
Hare Majesteit de Koningin.

„De Vereeniging „Oost en West", gevestigd te 's-Gravenhage, verzoekt eerbiedig Uwe Majesteit de verzekering te willen aanvaarden van de warmte, waarmede de leden der Vereeniging in Oost- en West-Indië en hier te lande deelen in de algemeene vreugde, die Hare onderdanen bezielt bij den zegen Uwe Majesteit en Haren doorluchtigen Prins-Gemaal en het Vaderland geschonken door de gelukkige geboorte van een Vorstin uit het Huis van Oranje-Nassau.

Het moge Uwe Majesteit behagen, onze Vereeniging toe te staan, bij deze gelegenheid Uwe Majesteit als een nederige hulde aan te bieden een bescheiden blijk van vreugde over de heugelijke gebeurtenis, waartoe na overleg met iemand van het Huis Uwer Majesteit de keuze gevallen is op een gevlochten mat, bewerkt in Indië door Inlanders en waarvan de toezending binnen een paar maanden wordt tegemoet gezien.

Met de diepste gevoelens van eerbied en dankbaarheid van Uwe Majesteit.

De getrouwe dienaren,
Voor de Vereeniging „Oost en West",
Het Hoofdbestuur,
(w. g.) C. R. BAKHUIZEN VAN DEN BRINK, Voorz.
(w. g.) E. VAN ASSEN, Secr.

Aan
Hare Majesteit de Koningin-Moeder.

De Vereeniging „Oost en West", gevestigd te 's-Gravenhage, verzoekt eerbiedig Uwe Majesteit, haren gelukwensch te mogen aanbieden met den zegenrijken afloop der met zooveel spanning door het geheele Nederlandsche volk verwachte blijde gebeurtenis.

Zij spreekt dien wensch uit, uit naam van alle leden der Vereeniging hier te lande en in Oost- en West-Indië.

Uwe Majesteit aanvaarde de betuiging van eerbied en verknochtheid van

Hare gehoorzame en getrouwe dienaren,
De Vereeniging „Oost en West",
Voor de Vereeniging,
Het Hoofdbestuur,
(w. g.) C. R. BAKHUIZEN VAN DEN BRINK, Voorz.
(w. g.) E. VAN ASSEN, Secr.

Moge het een gelukkig voorteeken zijn, dat dit Jubileum van „Oost en West" ongeveer samen valt met de vervulling der door zoovelen gekoesterde blijde verwachting.

Aan allen, die hunne belangstelling betoonden in het jubileum der Vereeniging, — zoowel het Dag. Bestuur der Ver. als de Redactie-commissie ontving den 3den Mei vele hartelijke gelukwenschen — betuigen wij onzen besten dank, en niet het minst aan hen, die zich de moeite gaven hunne gevoelens in Het Koloniaal Weekblad weer te geven. Wij stellen dit zéér op prijs, mede omdat het ons hoop geeft op de toenemende belangstelling en medewerking voor de toekomst, ook in wijder kring.

Vriendelijke Uitnoodiging
namens het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging „Oost en West" en de Redactie-Commissie van „Het Koloniaal Weekblad", om
Donderdag 13 Mei
des avonds om 8½ uur in „Boeatan", Heulstraat 19, Den Haag, onder het gezellig gebruik van een kopje thee van gedachten te wisselen over enkele koloniale aangelegenheden van den dag.

1899 — 3 MEI — 1909

De bescheidenheid van de presidente der redactie-commissie van het Koloniaal Weekblad ten trots, kunnen wij niet nalaten het volgende ter herinnering over te nemen uit het eerste jaarverslag van de vereeniging „Oost en West", uitgebracht in de Algemeene Vergadering van 18 April 1900.

„In het begin van het jaar 1899 werd in het Haagsche „Vaderland" een ingezonden stuk opgenomen van „een vriend van Indië", waarbij deze de dames, die in de Indische afdeelingen der Tentoonstelling van Vrouwenarbeid den grondslag hadden gelegd tot zooveel goeds in het belang van Nederland's Overzeesche bezittingen, opriep tot blijvende samenwerking. Aan allen die met hem instemden, werd verzocht om door een korte mededeeling aan het bureau van „Het Vaderland" daarvan te doen blijken. Van de deelneming zou het doen van verdere voorstellen afhangen.

Van dezen „vriend van Indië" en zijne voornemens vernam men echter niets meer, en op eene vraag van onze (eerste) presidente, die tot de eersten en blijkbaar tot de zeer weinigen had behoord, die van hunne instemming deden blijken, gaf hij te kennen, dat hij te weinig bijvalsbetuigingen ontvangen had, om aan zijn plan uitvoering te geven.

Het was nu Mevrouw N. van Zuijlen—Tromp, die eene poging deed om „**Samenwerking in het belang van Indië**" te beproeven. Onder dit opschrift noodigde zij, in een ingezonden artikel in de Haagsche dagbladen, alle mannen en vrouwen uit, die belang stellen in onze Oost en onze West, om, voortbouwend op hetgeen in de Nationale tentoonstelling van Vrouwenarbeid was geschied, langs practischen weg door propaganda bij het geheele volk en door bevordering van de Indische Nijverheid en de Kunstnijverheid, de belangen van onze overzeesche bezittingen en hare **bewoners te bevorderen.**

Velen gaven toen te kennen, dat zij met dat doel instemden. Op eene eerste bijeenkomst (den 13den April 1899), ten huize van Mevrouw van Zuijlen, werd door een veertigtal dames en heeren de wenschelijkheid uitgesproken, om eene Vereeniging tot stand te brengen, die de bevordering van de verschillende belangen der Indiërs, zoowel hier in Nederland, als in Indië zelf, waaronder die van alle inboorlingen natuurlijk niet te vergeten, ten doel zou hebben. Aan de gastvrouw

werden drie dames (Mejuffrouw van Berkum, Mevrouw Ten Bosch—Bosscher en Mevrouw Tersteeg—Pronk) en drie heeren (Blok, Bijning en Gonggrijp) toegevoegd, om met haar in statuten en reglementen het doel der aanstaande Vereeniging te omschrijven en de middelen aan te geven die zij tot bereiking van dat doel zou kunnen aanwenden.

Reeds den 24sten April d.a.v. kwam die commissie met haar arbeid gereed, waarna overeengekomen werd, om eene algemeene samenkomst te beleggen, ten einde de ontworpen statuten te onderwerpen aan de beoordeeling van allen, die ook als gevolg eener nieuwe oproeping van hunne belangstelling zouden doen blijken. Deze vergadering had plaats den 3en Mei (1899) in het gebouw Diligentia. Zij werd door een vijftigtal dames en heeren bijgewoond, die formeel tot de oprichting der vereeniging besloten, haar den naam gaven van „Oost en West" en na eenige wijziging de ontworpen statuten vaststelden.

Het Comité werd met algemeene stemmen als voorloopig bestuur benoemd, met Mevrouw van Zuylen als presidente, en den heer Ch. P. J. Blok, (thans Ass.-Res. te Soerakarta, destijds met verlof hier te lande) als secretaris.

De eerste arbeid van het voorloopig bestuur was propaganda te maken en in eene tweede algemeene vergadering, den 13 Juni (1899) gehouden, kon er op gewezen worden, dat reeds bijna tweehonderd personen lid of donateur der vereeniging geworden waren met eene gezamenlijke contributie van pl.m. *f* 400.

Correspondenten waren opgetreden te Amsterdam, Leiden, Apeldoorn, Utrecht, Nijmegen en Breda.

In deze vergadering werd het huishoudelijk reglement vastgesteld en een Hoofdbestuur voor de vereeniging verkozen, waarin behalve de leden van het voorlbopig bestuur, nog Mejuffrouw Elise A. Haighton en Jhr. Mr. T. A. J. van Asch van Wijck werden benoemd (de laatstgenoemden meer speciaal vertegenwoordigende West-Indië.)

Verder werd machtiging verleend om rechtspersoonlijkheid voor de vereeniging te vragen; dit is geschied, en bij Koninklijk besluit dd. 12 September 1899 no. 43 werden de (eerste) statuten van „Oost en West" goedgekeurd.

Bij het herdenken van den dag, waarop onze vereeniging kan terugzien op een tienjarige werkzaamheid, achten wij het gepast, hare wordingsgeschiedenis in herinnering te brengen.

Zoo gaarne hadden wij gezien, dat die dag door de samenwerking van alle afdeelingen in volle eendrachtige sympathie feestelijk ware gevierd, maar hoewel de toekomst ons welgemoed doet zijn, de tegenwoordige omstandigheden en in het bijzonder die der algemeene kas, laten niet anders toe dan een stille stemmige herdenking.

Met 200 leden begon de vereeniging, zooals wij zoo even aanhaalden, zij telt thans tienmaal meer, maar zij zou 10 maal 10 meer moeten bedragen, wanneer maar eenigszins voldaan werd aan den wensch der oprichters, door het Hoofdbestuur in zijne onlangs verspreide circulaire opnieuw uitgesproken: „de toetreding van allen, die aan Indië een deel van hun denken, hun werken, hun leven geschonken hebben, die door vrienden en familiebetrekkingen, wier lot zoozeer afhangt van de ontwikkeling onzer overzeesche bezittingen, de groote beteekenis begrijpen van een hechten en vertrouwelijken band tusschen Nederland en die bezittingen, — van allen voorts, die trotsch zijn op onze nationaliteit, die uit de geschiedenis kennen de kracht, welke onze betrekking tot Indië gegeven heeft in de moeilijkste tijdperken van ons volksbestaan, die beseffen de waarde van onze betrekking tot Indië voor nu en in de toekomst ter handhaving van de eervolle plaats, die Nederland in de schatting der volkeren en van de menschheid inneemt." Maar die tijd zal komen, wanneer wij onvermoeid aan de ons opgelegde taak blijven voortwerken!

De bovengenoemde correspondentschappen zijn onze ijverige afdeelingen geworden, zooals ook de afdeeling 's-Gravenhage zich met eigen rechtspersoonlijkheid gevestigd heeft als onze machtigste en rijkste afdeeling, gelijk verwacht mocht worden van de plaats, waar de meesten zich neerzetten, die na een Indisch verblijf en werkzaamheden in en voor Indië hunne overige levensjaren in Nederland komen doorbrengen. Daaraan hebben zich toegevoegd de afdeelingen Arnhem, Rotterdam en Zutphen. Op andere plaatsen zijn correspondentschappen verrezen welke in het kort geleden uitgekomen jaarboekje der vereeniging zijn genoemd geworden. Dat boekje doet overigens op de beste wijze den tegenwoordigen staat onzer vereeniging kennen.

De afdeeling 's-Gravenhage nam bij de splitsing der vereeniging in afdeelingen met eigen bestuur de commissiën over voor opvoeding, huisvesting, inrichting enz., en die voor hulp aan werkzoekenden en raad aan naar Indië vertrekkenden. Hoe nuttig die commissiën werkzaam zijn, zou behalve de algemeene secretaris der afdeeling, de heer G. C. A. De Witt, die dagelijks in de Heulstraat no. 17 van 9—12, en van 2—4 geraadpleegd kan worden, kunnen mededeelen ons van de geboorte der vereeniging af ijverig medelid in het Hoofdbestuur Mevrouw Ten Bosch—Bosscher, bij wie niemand, die uit haar geliefd Indië naar hier komt en hulp behoeft, te vergeefs aanklopt in het gebouw aan de Laan van Meerdervoort no. 195. In het daar gevestigde restaurant kunnen de Indiërs hun hart ophalen aan een smakelijke rijsttafel, en is men geïntroduceerd in den daarboven gehouden „koempoelan", dan heeft men gelegenheid met kennissen, vrienden of vriendinnen oude herinneringen uit Indië op te halen onder gezelligen kout, afgewisseld door een eenvoudig partijtje.

Noodt het breede bord in de Laan van Meerdervoort den stoffelijken mensch uit tot eenige verkwikking, de geest kan te gast gaan in een permanente tentoonstelling van Indische nijverheid, bijzonderlijk kunstnijverheid en huisvlijt in de Heulstraat no. 19, behoorende aan de door de Vereeniging in het leven geroepen Naamlooze Vennootschap Boeatan, en staande onder het dagelijksche beheer van een Raad, waarvan presidente is Mevrouw van Zuijlen, die tevens de presidente is van de Commissie uit de Vereeniging tot bevordering der Ned. Oost en West-Indische nijverheid, kunstnijverheid en huisvlijt, welke den band vereenigd houdt tusschen Boeatan en de vereeniging.

Tracht de vereeniging door de laatstbedoelde commissie aan een der hoofddeelen van ons doel: het steunen van alles wat dienen kan om de welvaart in Oost- en West-Indië te bevorderen, te voldoen, een ander voornaam punt van haar programma is: het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Oost- en West-Ind. bezittingen en koloniën. Daartoe is in de eerste plaats bestemd het orgaan der vereeniging: Het Koloniaal Weekblad, waarvan het eerste nummer verscheen is met den aanvang van het jaar 1900, en dat dus ook weldra zijn tienjarig bestaan herdenkt. Een bijzondere commissie, onder presidium van Dr. H. Blink, zorgt o.a. door de uitgifte van afzonderlijke geschriften, en door het bevorderen van lezingen op koloniaal gebied voor de verspreiding dier kennis.

Eene commissie, die zich ten doel stelt om Indische jongelieden hier te lande in hunne studie en in het maatschappelijk leven voort te helpen, is kort geleden hare werkzaamheden begonnen. De grond is gelegd voor een ondersteuningsfonds en voor een studiefonds. En zoo werken wij voort met geen ander doel dan „om den band tusschen Nederland en zijne bezittingen en koloniën in Oost- en West-Indië voortdurend te versterken, en het bevorderen zoowel van beider gemeenschappelijke belangen als die van Oost- en West-Indië in het bijzonder."

Het einde van het eerste tienjarig tijdvak vindt ons dus werkzaam en vol moed, maar voldaan zijn wij nog lang niet. Is onze vereeniging ten deele de vrucht van de in de latere jaren hier en daar opkomende belangstelling voor Indië en zijne bewoners, mogen wij ons met bescheidenheid beroemen, die belangstelling te hebben aangewakkerd, het kleine licht, dat wij ontstoken hebben, ontvlamme in een volgend tienjarig tijdvak tot een hel lichtenden fakkel, die boven onze vereeniging uitsteekt als het licht, waarop ieder met vertrouwen aanstuurt, die mede wil werken tot het geluk en de welvaart van Oost- en West-Indië!

Eendracht in samenwerking van commissiën, afdeelingen en leden in de vereeniging, besef van de heiligheid, van de groote kostbaarheid van den band die Indië en Nederland verbindt, bij allen in Nederland, — zij de leus bij het intreden van het nieuwe tijdvak!

Een stem uit het Dagelijksch Bestuur.

De Heilwensch van onzen Nestor.

Heden voor tien jaren werd onze Vereeniging „Oost en West" opgericht en niet lang daarna verscheen ook het eerste nummer van „Het Koloniaal Weekblad."

Het was de kundige, onvermoeid werkzame kolonel G. E. V. L. van Zuylen, die dit nuttige, hoogstnoodige werk ondernam en op touw zette om den Nederlanders omtrent Insulinde meer in te lichten en den algemeenen geest in Nederland gunstig te stemmen voor de zachtzinnige en ruimschoots met gezond verstand en kunstzin begaafde bevolking van de meeste landen van het onwaardeerbaar schoone gebied, „dat zich om den Evenaar slingert als een gouden smaragd." Nadat de Kolonel van Zuylen te vroeg ontrukt was aan zijn menschlievende en schoone taak, werd gelukkig zijn werk in denzelfden geest voortgezet door Mevrouw van Zuylen—Tromp, daartoe bijgestaan door begaafde en humanitaire medewerkers.

Eere aan de nagedachtenis van den oprichter!

Eere ook aan de voortzetters van zijn arbeid, aan de tegenwoordige Redactie!

Als Nestor der Vereeniging uit ik den wensch, dat het Koloniaal Weekblad moge blijven bestaan en meer en meer worde gewaardeerd door Nederlanders en Insulindenaren, tot heil van Nederland's schoonste bezit en van de verschillende volksstammen, die door Nederland geregeerd en ontwikkeld worden.

K. H. O. VAN BENNEKOM *).

*) Eere ook aan den nog krassen 86-jarigen grijsaard, die steeds met zoo jeugdig vuur de belangen van Insulinde voorstaat; een krachtig opwekkend voorbeeld voor ons jongeren! Red. Comm.

Een Streven der Tienjarige.

De oprichting der vereeniging „Oost en West" door het niet genoeg te waardeeren initiatief van mevrouw N. van Zuylen—Tromp en haren sedert overleden echtgenoot, den gewezen kolonel der genie van het Ned.-Indische leger G. E. V. L. van Zuylen, was een daad, welke voor den vooruitgang in Ned.-Indië van groot belang is gebleken.

In de eerste plaats geldt dit ook ten aanzien van het streven tot ontwikkeling der Inlandsche nijverheid, huisvlijt en kunst, met het oog waarop hier ter stede „Boeatan" tot stand kwam, om te trachten meer bekendheid en waardeering te verwerven aan de kunstvaardigheid der Inlandsche bevolking. Hierdoor wenschte men langzamerhand een ruimer afzetgebied te vinden voor voorwerpen in de verschillende deelen van den Archipel vervaardigd.

Zeer spoedig na de oprichting der vereeniging in Nederland kwam eene afdeeling te Batavia tot stand, welke bijna onmiddellijk de praktische richting insloeg om ook daar voortbrengselen der Inlandsche kunstnijverheid verkrijgbaar te stellen.

Aanvankelijk in een klein lokaal gevestigd, werd de als „permanente tentoonstelling" aangeduide verkoopgelegenheid der afd. Ned.-Indië overgebracht in een tweetal ruime zalen achter de sociëteit Harmonie met eenige daarbij behoorende vertrekken, bestemd tot opslag, administratie enz. Deze groote ruimte werd verkregen tegen een zeer geringe huursom aan het Departement van Burg. Openb. Werken, terwijl de Indische Regeering de totstandkoming in de hand werkte door de toekenning van een geschenk van *f* 10000 en een langzamerhand terug te betalen voorschot van gelijk bedrag.

Een en ander kon de afdeeling echter alleen verkrijgen als zelfstandige Indische vereen.: zij moest zich dus onafhankelijk maken van de vereeniging in het moederland. De statuten der beide zustervereenigingen zouden ongeveer eensluidend zijn, waarmee eendrachtige samenwerking werd beoogd.

„Oost en West" hier te lande klaagde sedert echter dikwijls over te weinig hulp van de vereeniging in Indië. Vermoedelijk ligt hieraan misverstand ten grondslag. Wat echter ook de oorzaak moge zijn, het behoeft geen betoog, dat voor het blijvend welslagen van beide Vereenigingen gemeenschappelijk overleg zeer gewenscht is te achten.

Immers heeft „Boeatan" de Indische zustervereeniging noodig tot het verkrijgen van een zoo volledig mogelijke verzameling van artikelen op allerlei gebied, de Indische Vereen. kan op hare beurt door tusschenkomst van „Boeatan" op de hoogte worden gehouden van hetgeen in Nederland en ook in andere landen van Europa aftrek kan vinden.

't Zal velen, die in 1900 de oprichting van „Oost en West" te Batavia medemaakten, voor den geest staan, hoeveel geestdrift vooral het houtsnijwerk van Japara en het koper van Soerabaja en omstreken opwekten. Men sprak zelfs van eene „openbaring". En werkelijk waar korten tijd tevoren nog bijna niemand wist van het bestaan van kunstnijverheid in Ned.-Indië, werd plotseling duidelijk, dat op dit gebied reeds zeer veel bestond, in alle opzichten de belangstelling van kunstvrienden waardig.

Maar nog iets anders werd aan het licht gebracht, dit nl., dat zoowel de kunst als de kunstnijverheid in Ned.-Indië dringend behoefte hebben aan steun. Steun in den vorm van onderricht, steun ook door middel van kapitaal.

Tevens is de noodzakelijkheid gebleken om kunst meer af te scheiden van kunstnijverheid. Moet de laatste min of meer rekening houden met de wenschen der menigte, die de voortgebrachte voorwerpen koopt, de eerste behoort steeds volkomen vrij te blijven in hare uiting. Dit is niet alleen noodig, om een zooveel mogelijk zuivere Indische kunst te behouden; maar ook en vooral om te verhinderen

dat de ware kunstenaar door geldgebrek gedreven wordt tot aflevering van zijne kunstuitingen voordat zij den hoogsten binnen zijn bereik liggenden trap van ontwikkeling bereikt hebben. Een kunstenaar kan niet als een daglooner werken. Hij moet de oogenblikken benutten, waarin zijne kunst uiting zoekt. Zijn werk moet daardoor ook uit een betalings-oogpunt geheel anders beoordeeld worden.

Ook de kunstnijverheid gaat hooger staan, wanneer zij een eigen karakter bewaart, al is het ook alleen in hoofdzaak. Er moet dus ook op dit gebied gewaakt worden tegen overijlde aflevering, tegen toegeven aan uitheemsche smaak.

Deze wenschen kunnen niet in volkomen vervulling gaan, voordat de oeconomische toestanden in de Inlandsche maatschappij belangrijk verbeterd zijn; en dan zijn bovendien nog twee dingen onmisbaar: bedrevenheid in de zuivere afwerking, waartoe opleiding vereischt wordt, en gemakkelijkheid in het verkrijgen van goede materialen en doelmatige werktuigen, waartoe kapitaal noodzakelijk is.

Véél zou in dit opzicht te doen zijn.

Eensdeels door met zorg uitgekozen jonge lieden den cursus te doen volgen van eene kunstnijverheidschool in Nederland, waar alle kunstnijverheidsuitingen voor Indië in toepassing te brengen, tot haar recht komen. Als zoodanig komt naar mijn bescheiden meening in de eerste plaats de Haarlemsche inrichting in aanmerking, omdat haar directeur, de heer E. A. von Saher, bijzondere studie heeft gemaakt van de Indische sierkunsten, zooals zij zich vooral openbaren in de basreliefs der Hindoe-monumenten der oudheid.

Anderdeels door van regeeringswege voor belanghebbenden een voldoend crediet te openen tot de aanschaffing van materialen en werktuigen en tot inrichting van geschikte werkplaatsen.

Het doel zou in dubbele mate bereikt worden, indien aan de in Nederland opgeleiden de opdracht werd gegeven om in Indië teruggekeerd aan het hoofd te staan van eene opleidingsschool, verbonden aan hunne werkplaats.

Indien men tevens er op bedacht was om de opleiding in Nederland zoodanig in te richten, dat de algemeene ontwikkeling bevorderd wordt, zoowel op geestelijk als op kunstgebied, zouden werkelijk schoone verwachtingen gekoesterd mogen worden.

De in verband met de oprichting van „Oost en West" gedurende de laatste jaren op verschillende plaatsen in Ned.-Indië gehouden jaarmarkten, hebben onomstootelijk aangetoond, dat de Inlander met een weinig steun flink vooruitgaat.

Bewijs hiervan is ook de te Soerabaja met een coöperatief karakter opgerichte vereeniging van Inlandsche koperwerkers, en de een paar jaren geleden tot stand gekomen werkplaats van houtsnijwerkers te Batavia.

De eerste werd vooral in het leven geroepen door bemiddeling van den heer J. E. Jasper, controleur bij het Binnenlandsch Bestuur, aan wien sedert eenigen tijd van regeeringswege een opzettelijk onderzoek van de Inlandsche kunstuitingen is opgedragen. De tweede ontstond door de hulp van „Oost en West" te Batavia; en het is vooral door de welwillende aanmoediging van een harer bestuursleden, den heer V. Zimmermann, dat reeds werkstukken zijn verkregen, die wijzen op een steeds hooger klimmenden kunstzin en een zuiverder uiting daarvan.

Ook moge hier in herinnering worden gebracht de Indische kunstzaal in het Koninklijk paleis te 's-Gravenhage, welke vóór 1900 eene onmogelijkheid zou hebben geschenen.

Allen, die deze zaal hebben zien ontstaan: te Batavia, waar de kunstvaardige werklieden uit enkele residenties waren samengekomen om de onderdeelen te bewerken, en te 's-Gravenhage, waar alles in elkander werd gezet door de goede zorgen van den hoofdingenieur van Es, door wien ook de teekeningen waren vervaardigd, zal zeker een diep gevoel van bewondering hebben voor de eenvoudige werkers, die zonder andere opleiding dan het afkijken van het werk der ouderen, een zoo schoon geheel konden tot stand brengen. En indien deze werkers bij de aanbieding van het „huldeblijk" H. M. de Koningin hadden kunnen hooren zeggen met Hare lieve, welluidende stem „ik kan u niet zeggen h ò e mooi ik het vind", zij zouden getrild hebben van aandoening, en onze Vorstin zou tal van innig dankbare blikken hebben opgevangen.

Hoeveel te meer reden tot erkentelijkheid zal er zijn, wanneer in vervulling komt wat zooeven als wenschelijk werd voorgesteld: krachtige praktische aanmoediging van Staatswege.

En moge dan ook gedacht worden aan de nijverheid zònder kunst in den gewonen zin van 't woord, de nijverheid, die samengaat met landbouw of daarvan onafhankelijk aan honderdduizenden een ruimer en beter bestaan moet verzekeren, waar kunst alleen voor enkelen en kunstnijverheid slechts voor eenige duizendtallen bereikbaar is.

Het vooruitbrengen van de nijverheid, het is sedert 1904 een duidelijk uitgesproken belofte, maar deze belofte is niet in vervulling gegaan dan op zóó kleine schaal, dat slechts zeer weinigen er iets van bemerken. Het is juist noodzakelijk om met volle kracht het doel na te streven. Alleen dàn kunnen resultaten worden bereikt, die voor de menigte iets beteekenen.

Het verder bespreken van dit onderwerp zou thans te ver voeren. Toch mocht het even worden aangeroerd, omdat het hoofdstreven van „Oost en West" is het brengen van welvaart in de Inlandsche maatschappij.

Moge de vereeniging dit streven steeds meer verwezenlijkt zien! Waar thans na een tienjarig bestaan reeds vruchten zijn verkregen, die tot dankbaarheid stemmen, is de verwachting gerechtvaardigd dat in toenemende mate zal kunnen worden gewezen op vooruitgang in verschillende richting, wanneer slechts met volharding en eendracht wordt voortgearbeid.

Den Haag, 3 Mei 1909.

Mr. J. H. ABENDANON.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

Indien deze waarheid in den laatsten tijd meer en meer algemeen wordt erkend, en dientengevolge de behartiging van de belangen der kolonies in steeds wijderen kring de aandacht vraagt, en op die behartiging bij de behandeling der publieke zaak steeds dringender wordt aangedrongen, dan mag, geloof ik, de Vereeniging „Oost en West", nu zij haar tienjarig bestaan herdenkt, de overtuiging koesteren dat zij tot dien gelukkigen ommekeer niet weinig heeft bijgedragen.

Wie dan ook de kolonies heeft leeren liefhebben, zal op dezen dag met dankbare erkenning der reeds verkregen gunstige resultaten, den wensch moeten koesteren dat het der Vereeniging gegeven zij, nog lange jaren, en steeds met meerdere vrucht, naar de bereiking van haar doel, „het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten" te mogen streven.

Een der hoofdmiddelen om dit doel der Vereeniging te bereiken zal, naar mijne bescheiden meening, zijn: de steeds grootere verspreiding van haar zoo verdienstelijk orgaan „Het Koloniaal Weekblad."

Met bijzondere ingenomenheid begroette ik in den laatsten tijd de opneming van de rubriek „Wat de Inlander zegt." Immers, voor de juiste kennis der koloniale belangen schijnt het mij van het grootste gewicht, dat die kennis niet alleen uit Kamerverslagen en Regeeringsstukken worde geput, maar dat men ook de zienswijze van de overgroote meerderheid der belanghebbenden kenne en overwege.

Natuurlijk zal grondige bekendheid met de koloniale perstoestanden bij de keuze der koloniale persuitingen noodzakelijk zijn. Ter beoordeeling toch van de waarde eener geuite opinie dient men vooral te weten, of de behartiging van het belang der zaak zelve, dan wel de behartiging van het belang der bij de zaak betrokken personen tot die uiting aanleiding gaf.

Doch in elk geval, — wil de Vereeniging Oost en West „ware belangstelling en liefde kweeken tusschen Nederland hier en ginds", dan schijnt mij daartoe een uitstekend middel om — op de wijze zooals de rubriek „Wat de Inlander zegt" dat doet — „Nederland hier" te doen weten, hoe „Nederland ginds" over eigen belangen en de middelen ter behartiging dier belangen oordeelt.

Met erkentelijkheid voor het vele goede in tien jaren reeds bereikt, zij der Vereeniging eene aan vruchten nog rijkere toekomst toegewenscht.

Der Vereeniging een welgemeend „Vivat, Crescat, Floreat!" en aan haar orgaan en der volijverige, energieke redactie een hartelijk: „ad multos annos!"

C. A. H. N. BARGE *).

*) Mr. C. A. H. N. Barge, de Oud-Gouverneur van Curaçao, vervulde, toen hij nog te Willemstad was, het eerevoorzitterschap der Afdeeling Curaçao van „Oost en West", die helaas een paar jaar geleden, wegens gebrek aan belangstelling, te niet is gegaan.

Hoewel dit feit ten zeerste betreurend, bleef onze Vereeniging steeds belangstellen in alles, wat die Kolonie betreft, getuige o.a. hoe zij trachtte den jongsten nood der bevolking van het eiland Curaçao te helpen lenigen.

Red. Comm.

SURINAME.

In de geschiedenis van Suriname is er geen tijdperk aan te wijzen, waarin meer gedaan is om land en volk te leeren kennen dan in het laatste decennium. Het is geen overdrijving te verklaren, dat in dit korte tijdsbestek meer witte plekken van de kaart zijn verdwenen dan in de geheele daaraan voorafgegane eeuw.

Eenmaal aangevangen, volgden de expeditiën ter verkenning van het binnenland elkaar met snelheid op en de reisverslagen behooren tot het beste, wat er op dit gebied gepubliceerd is.

Ook van regeeringswege hebben in de laatste jaren

onderscheidene, zeer belangrijke geschriften over de kolonie het licht gezien, terwijl tal van schrijvers, zoo hier als in de kolonie, meer of minder uitvoerige bijdragen hebben geleverd tot vermeerdering van de kennis op velerlei gebied.

In menig aardrijkskundig schoolboek vindt men thans uitvoeriger en juister gegevens omtrent deze meest Nederlandsche der Nederlandsche Koloniën dan eenige jaren geleden.

In elk opzicht getuigt dit tienjarige tijdvak, ten opzichte van Suriname, zoowel hier als ginds, van een opgewekt intellectueel leven en een krachtig streven naar vooruitgang.

Een opsomming van de vereenigingen en personen, die hierbij op den voorgrond treden, is hier niet op hare plaats, terwijl een lijst van de talrijke geschriften, alsook van de artikelen in tijdschriften en dagbladen, in dit feestnummer te veel plaats zou beslaan.

Hij, die, als ondergeteekende, een tiental jaren geleden in het moederland vertoefde en, er nu weer zijnde, den toestand van toen vergelijkt met dien van heden, wordt aangenaam getroffen door de meerdere kennis van de kolonie, die hij in vele kringen opmerkt.

Onder de vereenigingen, die vooraan hebben gestaan in de verspreiding dier kennis, neemt „Oost en West" — welker stichting, op initiatief van mevrouw Van Zuylen—Tromp en wijlen haar echtgenoot, kolonel Van Zuylen, samenvalt met 't begin van het hier bedoelde decenium — met haar orgaan „Het Koloniaal Weekblad", zonder twijfel een voorname plaats in. De mededeelingen onder het hoofd „West-Indië" houden den lezer geregeld en goed op de hoogte van de belangrijkste gebeurtenissen in de kolonie en wekken de belangstelling, die het land meer dan ooit noodig heeft in het moeilijke tijdperk, welke het thans doorleeft.

De bespreking van de overige bemoeiingen der vereeniging in het belang der kolonie zij aan meer bevoegden overgelaten.

Moge de vereeniging met haar orgaan steeds in bloei toenemen!

Den Haag, 1 Mei 1909.

Dr. H. D. BENJAMINS.

Boeatan te Parijs.

Boeatan te Parijs zou zeker de verwezenlijking zijn van den wensch van menigen Hollander in de hoofdstad van Frankrijk; maar nog meer zou het met een hartelijk welkom begroet worden door vele Parijzenaars van smaak, wier ingenomenheid met kunstwerk en met typische voorwerpen van kunstnijverheid uit Oostersche landen er in de laatste jaren zeer op is vooruitgegaan, sedert de japonaiseries het burgerrecht verkregen hebben, om zoo te zeggen in alle kringen der maatschappij; sedert de objets d'art uit Annam, uit Tonkin, uit Cochin-China meer en meer den zin voor de oorspronkelijke kunst-concepties der bewoners van het "Verre Oosten" hebben gewekt en versterkt. Java is een openbaring geweest voor de Parijzenaars en de Franschen, toen, op de Wereldtentoonstelling van 1889, Kolonel van Zuylen het aan de verwonderde wereld toonde in al zijne bevallig schitterende originaliteit; en sedert heeft, telkens wanneer een gelegenheid zich voordeed om de pittoreske schoonheid er van te bevestigen, de belangstelling van toen zich herhaald in meer en meer sympathieken en waardeerenden vorm.

Zeker, Boeatan te Parijs moet de aandacht trekken, moet succes hebben.

Bij het aanbieden onzer heilwensch voor de Vereeniging, die haar tienjarig bestaan herdenkt, konden wij niet nalaten aan dezen onzen wensch hier uiting te geven.

Parijs, 3 Mei 1909.

ANDREE SNABILIE.

SLAMAT.

Bij de herdenking van het tienjarige bestaan der Vereeniging „Oost en West", bieden ook wij „Indiërs" haar onze heilwenschen aan.

Met belangstelling hebben wij steeds al de handelingen der „Vereeniging Oost en West" gevolgd, ook daar, waar zij arbeidt ter verhooging der Indische nijverheid, in hoofdzaak huisvlijt. Uit de voortbrengselen daarvan, in Boeatan, Heulstraat 19 ten toon gesteld, blijkt, op welke hoogte deze in Indië staat.

Wanneer de gemaakte voorwerpen een ruimer afzetgebied vinden, zal de ijver ook bij den Inlander om de huisvlijt tot hoogere ontwikkeling te voeren, zeker toenemen. Het moet daarom toegejuicht worden, dat „Oost en West" deze ontwikkeling bevordert en den Inlander in zijn arbeid steunt. Wanneer deze Vereeniging in Nederland krachtig bevorderd wordt, komt dit ongetwijfeld Indië ten goede en geeft zij der Inlandsche bevolking van Insulinde reden tot dankbaarheid.

R. SOETAN CASAJANGAN Sp.,
Pres. der „Indische Vereeniging."

Leiden, 3 Mei 1909.

HERINNERING.

Op dezen, voor de Vereeniging „Oost en West" zoo gedenkwaardigen dag, haar tienjarig bestaan, voelt ondergeteekende zich, als uiting van warme piëteit, gedrongen eenige waardeerende woorden van dankbare herinnering te wijden aan de nagedachtenis van haren stichter, den, helaas, zoo plotseling en zoo ontijdig verscheiden Heer G. E. V. L. Van Zuylen, oud-Kolonel en Chef der genie v/h O.-I. leger.

Zijne carrière van af 2de Luit., in die gewesten gemaakt hebbende, en steeds een open oog houdende voor ook wat buiten den dienst omging, leerde hij de nooden van het land kennen, kreeg hij het als een tweede vaderland lief.

Wat natuurlijker dus, dan dat, toen hij vrij was van allerlei dienstbeslommeringen, al zijne gedachten zich er op concentreerden, uiting te geven aan zijne groote sympathie voor dat land, aan zijne dankbaarheid voor 't geen die gewesten hem in zoo ruime mate hadden geschonken. Van daar het op zijn initiatief in het leven roepen van de Vereeniging „Oost en West", zijn scheppen van „Het Koloniaal Weekblad", dat haar orgaan werd.

Had hij geen zitting in haar Bestuur, iedereen wist, dat hij toch eene der grootste stuwkrachten was mede van het Koloniaal Weekblad.

Als elke Vereeniging in hare jeugd, heeft „Oost en West" ook hare „Sturm und Drangperiode", naar 't schijnt, nu... nog niet geheel doorgemaakt.

Maar, gelukkig blijkt uit alles, dat zij zich tevens tot spreuk heeft gekozen het „Despereert niet" van den grooten Indischman(?) Jan Pieterszoon Koen.

Het Hoofdbestuur zal weten te volharden, mogen de Afdeelingen het weten te steunen, hopen wij dat al wat Oud-Indischman is, zich aansluite bij „Oost en West", al was het alleen uit warmen dank voor 't geen Indië hem schonk en nog schenkt tot een onbezorgden ouden dag.

Van Zuylen's geest blijve over zijne stichting „Oost en West" waren.

F. CASPERSZ,
Oud-lid van het Hoofdbestuur der Vereeniging Oost en West, oud-voorzitter van hare Afdeeling Nijmegen.

Bij de Herdenking van 3 Mei 1899.

Terwijl ik deze regels schrijf, herdenken wij den dag, waarop we nu tien jaren geleden onze vereeniging „Oost en West" hebben opgericht.

De bij velen zoo bedroevend weinige bekendheid met al wat onze Indiën betreft, het gebrek aan belangstelling, de moeilijkheden, waarmede zoo menigeen te kampen had, die van daar gekomen zich in Nederland tijdelijk of voor goed kwam vestigen, of er zijne kinderen voor hunne opvoeding moest achterlaten, en de teleurstelling van hen, die als nieuwelingen in Indië aangekomen, moesten ondervinden omdat ze, wat reis, uitrusting, localen toestand enz. betreft, hier verkeerd of onvoldoende waren ingelicht; al deze omstandigheden hadden bij vele vrienden van Indië een drang doen ontstaan om te trachten met vereende krachten in dien stand van zaken zooveel mogelijk verbetering te brengen.

De eerste oproep om tot dit doel te geraken, door Mevr. N. van Zuylen—Tromp gedaan, werd dan ook dadelijk gevolgd door het bijeenkomen ten haren huize 7a Heerengracht van een aantal belangstellenden van beider kunne, die weldra besloten, zich tot eene vereeniging te constitueeren.

Zij, die zich daar vereenigden, deden dit uit hartelijke belangstelling, ja, liefde voor het land waar zij jaren lang gelukkig geleefd hadden, meestal vrij van materieele zorgen, in een mild klimaat te midden van eene bevolking, die zich onderscheidt als zachtzinnig van aard, zich niet overgeeft aan het gebruik van sterken drank, niet vloekt en in 't algemeen weinig ruw en brutaal optreedt.

De werkkring der jonge vereeniging werd, zooals uit hare statuten en verslagen blijkt, al spoedig veel verder uitgebreid, dan het aanvankelijke plan van ons, oprichters, was.

Het aantal leden nam meer en meer toe, Afdeelingen werden opgericht op vele plaatsen in Nederland en in Oost- en West-Indië, een eigen orgaan, het „Koloniaal Weekblad", werd op initiatief van nu wijlen den Oud-Kolonel van Zuylen daargesteld, die zich in hooge mate tegenover de Vereeniging verdienstelijk maakte door de redactie van dat blad op zich te nemen en de Presidente der Vereeniging, zijne echtgenoote, in haar moeilijke taak steeds trouw ter zijde te staan.

Na een vijftal jaren kwam de zoo nuttige permanente tentoonstelling van Indische huisvlijt en kunstnijverheid „Boeatan" (Maleisch woord voor (hand)werk in den zin van voortbrengsel van arbeid) tot stand, werkende in het belang der inboorlingen van Oost en West-Indië. Bij volksrampen in die landen kon onze vereeniging niet onaanzienlijke bedragen in geld naar de geteisterde streken zenden, door onze belangstellende leden bijeengebracht. De vele dankbetuigingen van personen voor genoten hulp leggen mede getuigenis af van het welslagen van den arbeid der vereeniging Oost en West.

Hier past een woord van hulde aan Mevrouw N. van Zuylen—Tromp, die niet alleen den eersten stoot gaf tot de wording onzer vereeniging, maar steeds al haar tijd en werkkracht daaraan gaf die het Voorzitterschap bekleedde, de redactie van het orgaan eerst mede voerde en na het verscheiden van den heer van Zuylen ook dirigeerde, in één woord, de ziel der vereeniging mag genoemd worden.

Met genoegen denk ik dikwijls terug aan de wekelijksche vergaderingen van ons Dagelijksch Bestuur, waar altijd een hoogst aangename en welwillende toon heerschte, zelfs bij somtijds voorgekomen verschil van gevoelen. Elk lid beoogde immers steeds alleen het belang van het gemeenschappelijk streven.

Daar onze vereeniging langzamerhand in omvang en beteekenis is toegenomen, kunnen wij met voldoening op den dag der oprichting terugzien en uiten bij haar tienjarig jubileum dan ook den hartelijken wensch, dat „Oost en West" meer en meer in bloei en kracht moge toenemen tot heil van Nederland en van Nederlandsch Oost- en West-Indië in de eerste plaats.

Voorburg, 3 Mei 1909.

GONGGRIJP *).

*) Met dankbaarheid zij hier ook herdacht, hoe de heer G. P. H. H. Gonggrijp, oud-pres. van de Rekenkamer in Ned.-Indië. tot voor kort, als zorgzaam penningmeester van het hoofdbestuur, de eerste schreden der jonge vereeniging mee heeft helpen leiden. Red.-Com.

In den rechten koers.

Een lastig geval! Ik heb de vereerende uitnoodiging gekregen, om voor dit feestnummer een kort stukje te schrijven, en nu ik met mijne gedachten terugga tot den dag, dat ik als secretaris-thesaurier optrad van de Afdeeling Nederlandsch-Indië der Vereeniging „Oost en West" wordt het mij bepaald te machtig, d.w.z. ik zou een geheel nummer kunnen vullen met herinneringen ter herdenking van de vroegere „Afdeeling", thans „Zustervereeniging", te Batavia. En hoewel ik voor mijzelf overtuigd ben, dat deze herinneringen, vele van aangenamen aard, andere van bittere teleurstelling, hoogst leerzaam zouden zijn voor allen, die belang stellen in het streven en werken onzer Vereeniging, zal ik toch den lust weerstaan om er zelfs een verstandige keuze uit te doen, te meer, omdat de Redactie iets anders van mij verwacht. Zij zou nl. gaarne door mij de vraag behandeld zien: „Wat kan de vereeniging „Oost en West" langs den onderwijsweg verrichten ter bereiking van haar doel?"

Ziedaar nu wel het toppunt van bescheidenheid! Wat kàn de vereeniging doen?

Alsof zij in de tien jaren van haar bestaan nog niets, hoegenaamd niets, gedaan heeft op het gebied van onderwijs!

En nu bekruipt mij van zelf de lust om uit te weiden over de wijze, waarop „Oost en West" van het begin harer stichting de Indische onderwijsbelangen gediend heeft, dikwijls opzettelijk, maar misschien nog meer onbewust. Doch dan zou ik al weer veel te lang van stof worden en ik moet mij dus beperken tot algemeenheden.

Ik wil hier op een eigenaardige wisselwerking wijzen: Waar „Oost en West" er naar streeft haar doel te bereiken, daar behartigt zij onwillekeurig de onderwijsbelangen, en opzettelijke behartiging van deze heeft weer tengevolge een nader komen tot het doel.

Zoo spreekt het wel van zelf, dat de vereeniging „Oost en West" van af den dag harer oprichting

direct of indirect een machtigen invloed heeft uitgeoefend op het denken en streven van „Jong Indië" met het zegenrijke gevolg, dat zich in de Inlandsche maatschappij langzamerhand heeft gevormd een kern van vooruitstrevende intellectueelen die volksonderwijs en volksopvoeding als den eersten eisch beschouwen voor den bloei van het heerlijke Insulinde.

„Oost en West" kan dus naar mijn meening zonder eenige koersverandering op denzelfden weg voortgaan, en wanneer na enkele tientallen van jaren gebleken is, dat de ethische koers, welke ook de volksvertegenwoordiging sedert kort durft volgen, geleid heeft tot opheffing van den Inlander, in den besten zin des woords, mag de vereeniging „Oost en West" zich stellig er op beroemen, dat ook zij daaraan naar vermogen heeft meegewerkt.

Den Haag, 3 Mei 1909.

Th. J. A. HILGERS.

VOORUITGANG.

Snel vlieden de jaren; en zoo zijn er alweer tien jaren voorbij gegaan, sedert een betrekkelijk kleine groep belangstellenden de Vereeniging en het blad „Oost en West" oprichtte.

Hun werken is niet te vergeefs geweest.

Wel kwam ook hier het leeuwendeel der taak neer op de schouders van enkelen, niet het minst op die der familie van Zuylen. En wie herdenkt hier niet met weemoed en dank den trouwen arbeider, die aan de Vereeniging, en den geliefden echtgenoot, die aan Mevrouw van Zuylen ontviel? Doch zij zette den arbeid moedig voort, uit eigen aandrang en hem tot een nagedachtenis, in vereeniging met andere vrienden der koloniën.

Door dat gemeenschappelijk en toegewijd streven is er een nieuwe geest ontwaakt; steeds meer begint men in de koloniën iets anders te zien, dan een middel tot winstbejag; men begint te erkennen dat daar ginds door ons een groote schuld moet worden gedelgd en een heilige plicht moet worden vervuld.

Moge gedurende een volgend tiental jaren de vooruitgang in nog ruimer mate toenemen!

Voorschoten, 3 Mei 1909.

H. en N. VAN KOL.

Lain Dahoeloe, Lain Sekarang.

Het devies van het Koloniaal Weekblad „Oost en West" luidt: „Het koloniaal belang is een algemeen belang."

Zoo oppervlakkig gezien of gelezen, zoude een buitenstaander wellicht de gevolgtrekking kunnen maken, dat het doel der Ver. „Oost en West" eigenlijk slechts was bevordering van het directe belang, het stoffelijk voordeel der leden, maar gelukkig is niets minder waar dan dit, zooals blijkt niet alleen uit de statuten, maar ook uit hetgeen de Vereeniging, gedurende haar nu tienjarig bestaan heeft verricht, en voor de toekomst met toenemende samenwerking nog hoopt te kunnen doen.

Artikel 3 en 4 der statuten toch zeggen:

„Het doel der vereeniging is: den band (van hartelijke genegenheid) tusschen Nederland en zijne bezittingen en koloniën in Oost- en West-Indië voortdurend te versterken, en het bevorderen, zoowel van beider gemeenschappelijke belangen, als van die van Oost- en West-Indië in het bijzonder.

De vereeniging tracht dit doel te bereiken door:

1. het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Oost- en West-Indische bezittingen en koloniën;
2. het steunen van alles wat kan dienen, om de welvaart in Oost- en West-Indië te bevorderen, bij name de ontwikkeling van de nijverheid, daaronder in het bijzonder ook begrepen de inlandsche kunstnijverheid;
3. het geven van raad wat betreft de plaatsing van kinderen, die men voor hunne opvoeding en onderwijs uit de Indiën naar Europa wil zenden, of gezonden, dan wel daar achter gelaten heeft, en, desverlangd, het houden van toezicht over die kinderen;
4. het geven van raad omtrent reis, uitzet, inrichting, verblijf, onderwijs, medische hulp, inkoopen en zoo voorts, aan naar Oost- of West-Indië vertrekkende of aldaar aangekomen personen;
5. het geven van raad wat betreft hotels, pensions, huisvesting, inrichting, onderwijs, medische hulp, inkoopen en zoo voorts op verlangen van uit de Indiën komende personen;
6. het behulpzaam zijn van degenen, wier belangen de vereeniging voorstaat, in het verkrijgen van werkzaamheden;
7. het medewerken met andere vereenigingen, welke in dezelfde richting werken als de vereeniging Oost en West;
8. het aanwenden van andere wettige middelen welke aan het doel bevorderlijk kunnen zijn.

Nadat Kolonel G. E. V. L. van Zuijlen in een expresselijk daartoe belegde Algemeene Vergadering beloofd had, gedurende de eerste, moeilijkste jaren de geldelijke verantwoordelijkheid er van op zich te nemen werd tot de oprichting van Het Koloniaal Weekblad besloten.

De wordingsgeschiedenis en de werkzaamheid der Vereeniging in het algemeen vindt men reeds elders in dit blad herdacht. Hier zij in het bijzonder de aandacht gevestigd op een en ander door de Vereeniging in dit tienjarig tijdsverloop gedaan ter verwezenlijking van de punten 1 en 2 bovengenoemd.

Toen het eerste Bestuur na korten tijd zijn werk bekroond zag door de toename te 's-Gravenhage van het ledental tot een kleine duizend, achtte dit het voor de vereeniging noodzakelijk om, wilde zij het beoogde doel bereiken, meer propaganda te maken buiten de Residentie, en om hiertoe te geraken werden in verschillende hoofdplaatsen van ons land voordrachten gehouden om het streven van „Oost en West" uiteen te zetten en tegelijk om door middel van lichtbeelden het een en ander van den Ned.-Ind. Archipel, zoowel als van de Nederl. Koloniën in Amerika aanschouwelijk voor te stellen; ook werden er tentoonstellingen gehouden speciaal van artikelen van huisvlijt en kunstnijverheid van de inboorlingen dier gewesten. Moge het resultaat hiervan financiëel niet evenredig zijn geweest aan de vele daarvoor gemaakte onkosten en de onvermoeide werkzaamheden van het bestuur, toch mocht dit in menig opzicht reden geven tot tevredenheid en aanmoedigen om op dien weg voort te gaan.

Al spoedig werd daarbij de behoefte gevoeld aan een eigen orgaan, om op doelmatige wijze propaganda te maken en als band tusschen de leden onderling.

De Heer en Mevrouw van Zuylen namen de Redactie op zich onder medewerking van de speciale commissie tot verspreiding van populaire kennis van O.- en W.-Indië. De heer van Zuylen bleef tot aan zijn overlijden, 20 Aug. 1905, zijne beste krachten daaraan wijden. Wat het weekblad is geworden, heeft de Vereeniging in de eerste plaats aan den heer en Mevr. van Z. te danken.

Na het zoo zwaar verlies voor de Ver. O. en W. heeft het Hoofdbestuur gemeend niet beter te kunnen doen dan Mevr. v. Zuylen-Tromp te verzoeken de leiding van het orgaan, dat allengs in grootte en belangrijkheid was toegenomen — van een klein, veertiendaagsch blaadje is het een flink weekblad geworden — op zich te willen blijven nemen.

In een, in Juni 1903, gehouden vergadering was reeds op verzoek der redactie door het Hoofdbestuur besloten een klein aantal vaste medewerkers aan het Weekblad te verbinden en werd een Redactie-commissie samengesteld. Van deze commissie werd Mevr. v. Z. tot Presidente benoemd, welke moeilijke en niet altijd dankbare taak zij tot heden vrijvolig vervult. De vele werkzaamheden daaraan, alsook aan het presidium van Boeatan, de permanente tentoonstelling van Ind. huisvlijt en kunstnijverheid verbonden, noodzaakten haar eerst als voorzitster der Afd. 's-Gravenhage en in 1908 ook als Presidente van het Hoofdbestuur af te treden, waarin zij vervangen werd door den heer C. R. Bakhuizen van den Brink.

Het valt niet te ontkennen, dat mede door de bovengenoemde voordrachten en tentoonstellingen, alsook door de uitgave van Het Kol. Weekblad het ledental in sterke mate is toegenomen. Er konden zelfstandige Afdeelingen worden opgericht te Amsterdam, Apeldoorn, Breda, Groningen, Leiden, Nijmegen, Rotterdam, Utrecht en Zutphen, zoomede te Batavia en te Curaçao, zelfs te Parijs, zoo ook correspondentschappen in verschillende plaatsen van ons land, en niet te vergeten tal van leden gewonnen in Oost- en West-Indië en in 't Buitenland. Afgescheiden van hare leden heeft het Weekblad ook verscheidene abonnés gekregen.

Mede als een der goede gevolgen van de oprichting van haar orgaan, dat van verschillende bladen en tijdschriften een ruilexemplaar en van vele uitgevers boeken, op Indië betrekking hebbend, ter recensie ontvangt, kan de vereeniging wijzen op haar leeszaal met bibliotheek, waar belangrijke geschriften betreffende de koloniën, — ook uit den Vreemde — ter lezing liggen, 't geen niet alleen van groot belang is voor hen, die in Indië zijn geweest, maar ook voor hen, die er heengaan.

Het zoude mij te ver voeren indien ik op alles zoude willen wijzen, wat de Vereeniging in haar tienjarig bestaan niettegenstaande haar zeer beperkte middelen tot stand heeft kunnen brengen. Zij die lid waren of lid zijn van de verschillende besturen en commissiën, zullen het met schrijver dezes eens zijn, dat er nog zéér veel moet gedaan worden om de Vereeniging te brengen, waar zij moet zijn. Maar gezien wat tot heden is gedaan, zullen zij de toekomst vol moed tegemoet gaan.

Niet-leden, die mij tot dusver mochten hebben gevolgd, zullen vermoeden, dat bij schrijver de bedoeling heeft voorgezeten, propaganda voor „Oost en West" te maken. Al is dit nu wel niet direct mijne bedoeling, zoo hoop ik toch, dat deze korte herdenking vele oud-Indisch-gasten moge wakker schudden, bedenkende, dat zij zich eigenlijk bij de Vereeniging moeten aansluiten. Uit oud-kameraadschap, uit dankbaarheid voor land en volk waar zij hebben geleefd, waar zij verschillende ambten hebben vervuld, waarbij zij geleidelijk eene hoogere maatschappelijke positie hebben bekleed en finantiëel sterker zijn geworden.

De Vereeniging „Oost en West", die thans ongeveer 3000 leden telt, moet en kan bij haar volgend tienjarig jubileum 30000 leden sterk zijn, althans, als vele oud-Indische gasten zich bij haar aansluiten.

Maar ook niet-Indisch-gasten zijn, om zoo te zeggen, zedelijk verplicht tot „Oost en West" toe te treden; in de eerste plaats zij, die hun welvaart aan Oost- of West-Indië te danken hebben, ik bedoel de groote finantiëele instellingen, den groothandel, zoowel de in- als exporthandelaren.

Millioenen worden met den Indischen handel verdiend, en zij, die helpen deze millioenen verdienen, dat is de Inlandsche bevolking, die heeft recht op ons aller gezamenlijke belangstelling.

Ik wil aannemen, dat het doel en streven van de Vereeniging niet genoegzaam bekend is, want anders is 't onbegrijpelijk, dat in haar tienjarig bestaan slechts zoo weinige dier financiëele instellingen in haar ledenlijst voorkomen. Doch...... „het kan verkeeren", heeft immers reeds Bredero gezegd.

Laat ons vertrouwen, dat bij 't volgende jubileum ook deze klacht op een sprookje zal gelijken.

Ik wil echter niet met een klacht eindigen bij de herdenking van het tienjarig bestaan der vereeniging, maar dankbaar zijn voor wat zij reeds heeft kunnen doen.

Het vertrouwen en geloof in de toekomst, dat medewerkende leden koesteren, zal voor het bestuur en de verschillende commissiën een spoorslag te meer zijn op den aangewezen weg voort te gaan. Dan zal de Vereeniging bereiken wat de oprichters zich er van hebben voorgesteld en zal meer worden begrepen dat:

„Het koloniaal belang is een algemeen belang."

's-Gravenhage, 3 Mei 1909.

Wm. VAN DER ZIJL *).

*) Wij gevoelen behoefte den heer Wm. van der Zijl bij deze gelegenheid met groote erkentelijkheid te huldigen als den volijverigen administrateur van *Het Koloniaal Weekblad*, van den aanvang af. Red.-Com.

Meer waardeering.

Als mede-oprichter van „Oost en West", en als lid van den Raad van Beheer van Boeatan, heb ik ruimschoots gelegenheid gehad na te gaan wat door deze vereeniging gedaan werd (en nog wordt) in het belang der Ned.-Indische Kunstnijverheid, zoo intiem verwant aan kunst.

De belangrijke, hoogst aantrekkelijke tentoonstellingen van metaal-werken, wapens, weefsels, batiks, vlechtarbeid enz., achtereenvolgens gehouden tentoonstellingen, die o.a. de aandacht onzer Koningin in hooge mate trokken, deden aan het publiek zien, wat onze koloniën op dit gebied praesteeren.

Toen ontstond Boeatan, een permanente tentoonstelling met verkoop.

„Oost en West", in vele opzichten gepersonifieerd door Mevrouw van Zuylen—Tromp, deed al het mogelijke om de talooze uitingen van het aangeboren kunstgevoel der inlanders van onze Oost ten onzent bekend te maken.

Een vraag is het: of het Nederlandsche publiek deze pogingen genoeg heeft gewaardeerd?

En wij kunnen, nu „Oost en West" zich mag verheugen tien jaren reeds te hebben bestaan, alleen maar den wensch uiten: dat dit publiek in alle opzichten steeds meer zal toonen dit streven naar waarde te apprecieeren!

Avignon, 4 Mei 1909.

PH. ZILCKEN.

Nederlandsch-Indië op de internationale tentoonstelling voor photographie te Dresden. *)

Als eerste van dien aard werd den 1en Mei te Dresden eene internationale tentoonstelling geopend waarop een beeld zal gegeven worden van de zoo veelzijdige aanwending der photographie in het maatschappelijk leven, die naar tegenwoordig onmisbaar maakt. Het groote gebouwencomplex der stad Dresden voor het houden van tentoonstellingen werd er voor ter beschikking gesteld en voor eenige afdeelingen heeft men afzonderlijke gebouwen op het terrein er omheen opgericht.

Om te midden van het vele technisch merkwaardige, dat ingezonden zou worden, eene voor het groote aantal der bezoeken belangwekkende centrale afdeeling te hebben, werd er eene bestemd voor Land- en Volkenkunde, teneinde zoodoende een beeld van vele landen der aarde te geven en nieuwe streken onder de aandacht van het reizend publiek te brengen.

Uit dit laatste gezichtspunt bezien, was het inderdaad wenschelijk ook onze koloniën goed te vertegenwoordigen, daar zonder twijfel een zeer groot internationaal publiek de zoo uiterst aantrekkelijke stad Dresden en hare tentoonstelling, die tot 1 October duurt, te bezoeken. Een sterke prikkel daartoe ontstond verder op de reis naar Dresden ter verzekering van een plaats in deze afdeeling, waar men Nederland en zijne koloniën vergeten had bij het verdeelen der beschikbare ruimte. Het bleek toen, dat zelfs in geen ontwikkelde kringen in Zuid-Duitschland de aard en de belangrijkheid onzer koloniën geheel onbekend waren.

Volgens de wenschen van de tentoonstellingscommissie zou het beeld, door photographieën gegeven, in deze afdeeling door het inzenden van eigenaardige voorwerpen aangevuld moeten worden. Het lag voor de hand, in onze afdeeling daarvoor vooral Hindoemonumenten in afgietsels te gebruiken en dit viel bij het bestuur in Dresden in bijzonder goede aarde, daar zelfs onder de bouwkundigen der hooge scholen deze heerlijke voortbrengselen der oude Javaansche kunst onbekend waren. Zoo kwam het, dat zelfs grootere ruimte dan voor andere volken werd ter beschikking gesteld, behalve voor Oostenrijk, dat in een afzonderlijk gebouw, buiten de afdeeling opgericht, vooral zijne nieuwe landen op den Balkan aantrekkelijk tracht te maken en daarom voor deze tentoonstelling *f* 120000 ter beschikking heeft gesteld.

Dank zij de hulp van vele genootschappen en particulieren kon een uitgebreide verzameling photo's uit de verschillende deelen van Oost- en West-Indië bijeengebracht en volgens eenzelfde plan gereproduceerd worden, zoodat zij een aanschouwelijk beeld van de belangrijkheid onzer koloniën geeft, terwijl Boeatan een zeer fraaie collectie voorwerpen ter beschikking stelde, om vooral de industriën van Indië te vertegenwoordigen. In overleg met den hoogleeraar-architect der tentoonstelling werd te Haarlem een keuze der belangwekkendste en meest geschikte afgietsels gedaan, die in verband met de beschikbare plaats tot het maken van twee Hindoecella's aan weerszijden en tot het versieren van de groote middenzaal werden gebruikt. Door deze inzending is de Nederlandsch-Indische afdeeling in het Centrale gebouw der tentoonstelling het meest in het oog vallend.

In technisch opzicht heeft zij in hooge mate gewonnen door de inzendingen van het Departement van Landbouw te Buitenzorg en van het Parc Vaccinogène te Weltevreden. Door de in de tropen heerschende atmosferische invloeden en de eigenaardige toestanden op maatschappelijk gebied is er van de photographie bij de reproductietechniek in die streken nog slechts weinig gebruik gemaakt en dan nog met gering succes. De reproductie-ateliers te Buitenzorg maken hierop evenwel eene uitzondering, wat in de laatste jaren vooral aan den atelierchef J. W. Huijsmans te danken is. De Directeur van Landbouw heeft nu, daartoe uit Nederland aangezocht, met eene schitterende inzending van zeer verschillende photographische reproducties als gomdrukken, autotypiën van zenik en koper, kleurenphotographie op Lumièreplaten, uiterst fraaie vergrootingen en platinkleuringen, alles van voortreffelijke uitvoering, aangetoond, dat het inderdaad mogelijk is, in de tropen werk te leveren, dat niet voor dat uit Europa onderdoet. Door eene verzameling opnamen uit het atelier wordt bovendien geïllustreerd welk een groot aandeel de inlanders aan de uitvoering hebben.

Een goeden blik, op hetgeen in ons Indië op wetenschappelijk gebied gedaan wordt, geven de photo's, die de directeur van het Parc Vaccinogène in Weltevreden, Dr. Nijland, van zijne nieuwe gebouwen en hunne inrichting inzond. N.

*) Van zeer gewaardeerde zijde werd ons deze beschrijving van verblijdenden inhoud toegezonden, die zeker wel een plaatsje verdient in dit ons feestnummer.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De **Pantjaran Warta** en de **Perniagaän** hebben respectievelijk een vertaling en een uitvoerig relaas gegeven van de voordracht over het onderwijs der nederlandsche taal aan javanen, door den inspecteur van het inlandsch onderwijs, R a d e n K a m i l, op een vergadering van het Onderwijzersgenootschap in het Logegebouw te Semarang gehouden. Eerstgenoemd blad eindigt met aan den spreker een eeresaluut te brengen voor die hoogst boeiende en belangwekkende rede.

De vraag, door eerstgenoemd blad gericht aan den Voorzitter der C o m m i s s i e v o o r h e t W e l v a a r t s o n d e r z o e k (zie ons nummer van 15 April jl.) heeft tot gevolg gehad, dat o.a. aan de beide hierboven genoemde bladen de kortelings verschenen verslagen zijn toegezonden. De **Perniagaän** geeft uit een dier verslagen een goed uitgewerkt overzicht van een artikel van den Regent van Serang, getiteld: „B e d r i j f s v e r e e n i g i n g i n d e d e s a", waarin beschreven wordt, hoe de leden eener familie van inboorlingen in de afdeeling Tjilegon (deel uitmakende van het regentschap Serang) zich tot een burgerlijke maatschap hebben vereenigd om de opbrengst hunner eigene klapperaanplantingen tot copra te bereiden en zelf bij de europeesche groothandelaren te brengen, in stede van ze aan chineesche tusschenpersonen te verkoopen. Later hebben zij ook de vruchten van de klapperboomen hunner desagenooten voor dat doel opgekocht en zoo den chineeschen tusschenpersoon daar geheel overbodig gemaakt.

Ditzelfde denkbeeld wordt ook met betrekking tot de koffie van Sumatra's Westkust aan de hand gedaan door den kundigen Bataksche hoofdonderwijzer te Tano Bato, D j a P e r l a g o e t a n, in een hoofdartikel van de **Pertja Barat** van 1 April jl., waarin hij in goed gekozen bewoordingen betoogt, hoe de veranderde belastingheffing in die gewesten der bevolking ten zegen kan worden, wanneer deze zich nu met ijver gaat toeleggen op hare eigene, vrije koffie-aanplantingen, terwijl dan de hoofden de vruchten der verschillende kleine tuinen moeten verzamelen of opkoopen, om de geheele opbrengst direct in Nederland te doen veilen.

Onder den titel: T j o n t o j a n g b a i k (= goede voorbeelden) bespreekt A n a k d e s a in de **Pemberita Betawi** eerst den in dit weekblad reeds meer genoemden R a d e n H a s a n D j a j a d i n i n g r a t, broeder van den Regent van Serang, die, hoewel in 't bezit van een diploma van afgelegd eindexamen eener H.B.S., er de voorkeur aan heeft gegeven in het particuliere zijn middel van bestaan te zoeken. Het regentschap Serang, zegt schrijver vervolgens, verheugt zich in een stel ambtenaren, die bijna alle een bijzonder goede opleiding hebben gehad. Hij noemt dan in de allereerste plaats den Regent zelf, die hetzelfde diploma heeft als zijn zooeven genoemde broeder en op wien toepasselijk zijn de epitheta b a n g s a w a n (van adellijke geboorte), h a r t a w a n (gegoed), b o e d i m a n (verstandig), g o e n a w a n (met goede eigenschappen begiftigd), s e t i a w a n (trouw), d e r m a w a n (milddadig) en die bovendien een afkeer heeft van allerlei overbodige hormatsbetuigingen.

Daarna laat A n a k d e s a de ambtenaren in Tjitjalengka, waar hij zelf thuis behoort, de revue passeeren. De wedono, de ondercollecteur, de assistent-wedono's en de mantri politie zijn allen van de opleidingsschool voor inlandsche ambtenaren te Bandoeng afkomstig. Heizelfde is ook het geval met het schrijverspersoneel. Zelfs is er een d j o e r o e t o e l i s (schrijver), die de landbouwschool te Buitenzorg heeft bezocht. De ondercollecteur is vroeger tolk voor de soendaneesche taal geweest. Al die ambtenaren koesteren één hoofdwensch: de bevolking, de o r a n g k e t j i l, die aan hunne hoede is toevertrouwd, vooruit te brengen. De d o k t e r d j a w a (inlandsche geneeskundige) behoort mede tot de k a o e m m o e d a (Jong Indiërs). Het hoofd der inlandsche school is iemand, die kundig is en nauwgezet zijn plicht doet, hetgeen duidelijk merkbaar is aan den toestand dier onderwijsinrichting.

Schrijver maakt het bovenstaande niet publiek om de betrokkenen te vleien of bij hen in een goed blaadje te staan, maar slechts met het doel om een voorbeeld te stellen.

De door hem beschreven personen hebben zich van de **a d a t k o e n o**, de oude gewoonten, losgemaakt, wat betreft de overdreven, dwaze eerbiedsbetuigingen.

In het pleiten hiervoor staat A n a k d e s a niet alleen. Telkens en telkens komt men in de maleische pers terug op de afschaffing van overbodige hormatsuitingen.

(R. M. S o e m i t r o, secretaris der „I n d i s c h e V e r e e n i g i n g", verzoekt ons, — naar aanleiding van de noot op blz. 4 in ons laatste weekblad, — te willen mededeelen, dat de B a n d e r a W o l a n d a o f f i c i e e l n o c h o f f i c i e u s het orgaan is der „Indische Vereeniging.")

WAT DE CHINEES VERTELT.

Aan de chineesche bladen ontleent de **Perniagaän** de volgende berichten: Bij het G o a B o e P o (Departement van Buitenlandsche zaken) te Peking zullen voortaan personen tot amotenaar aangesteld worden, die in de diplomatie ervaren zijn en enkele europeesche talen kennen, opdat niet alleen de werkzaamheden bij dat departement beter zullen marcheeren, maar die personen ook eventueel tot consuls in den vreemde benoemd kunnen worden.

Door de chineesche regeering is bepaald, dat de kinderen van de h o a k i a u w b i n (chineesche emigranten) in China gratis op de staatsscholen zullen studeeren en ook van staatswege gehuisvest en gevoed zullen worden.

Na ontvangst van het telegram der chineezen, houdende het verzoek om te voorkomen, dat zij tot nederlandsche onderdanen verklaard zouden worden heeft het chineesche Ministerie van Buitenlandsche zaken met den nederlandschen Gezant te Peking onderhandeld om terzake nogmaals overleg te plegen.

De destijds door de S i a n g b o e (Kamer van Koophandel) te Shanghai naar onze Indische bezittingen gezonden afgevaardigde, die met de verschillende zusterkamers op groote handelsplaatsen in Nederlandsch-Indië de oprichting eener nieuwe Bank moest bespreken, heeft van zijne reis succes gehad. De kamers van koophandel te Batavia, Soerabaja, Soerakarta, Semarang, Pontianak, Makasser en de T i o n g H o a H w e K o a n-vereeniging te Pekalongan zullen respectievelijk de volgende bedragen in dat nieuwe geldinstituut steken: 500.000, 1.000.000, 250.000, 500.000, 100.000, 300.000, en 250.000 dollars.

De chineesche consul-generaal te Singapore heeft telegrafisch aan het Departement van Marine te Peking bericht, dat de t i o n g h o a 's aldaar 3 miljoen dollars bij elkander hadden gebracht als bijdrage voor den aankoop van een nieuw oorlogsschip.

De **Pewarta Soerabaja** vindt iets krenkends, iets vernederends in het gebruik om in schriftelijke bescheiden, van een chinees sprekende, steeds zijne nationaliteit te vermelden, zooals bijv. in rekeningen: „Ontvangen van den chinees die en die de somma van enz.", in notarieële stukken: „verscheen voor mij, Notaris, de chinees T a n A L i o n g enz. Dergelijke dingen gebeuren in Nederlandsch-Indië, maar schrijver is er van overtuigd dat, wanneer hij een request aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden aanbiedt, het antwoord niet zal worden gericht aan den „c h i n e e s", maar aan den „H e e r" X of Y. Menschen, die op deze wijze nationaliteitsaanwijzingen geven in plaats van gebruik te maken van uitdrukkingen, die men in welopgevoede kringen bezigt, vermeent het blad, geven misschien een bewijs van ontwikkeling, maar niet van innerlijke beschaving.

Naar aanleiding van berichten uit Buitenzorg, opgenomen in de J a v a-B o d e, betreffende klachten bij de Indische Regeering door chineezen voorgebracht over willekeurige handelingen van chineesche vereenigingen, o.a. het dwingen van kleinhandelaren en ambachtslieden om hun winkel te sluiten of hun bedrijf te staken, over de verplichting tot betaling eener contributie aan die vereenigingen, (een herhaling van het gele gevaar van wijlen den Heer C. A. Kruseman), zegt hetzelfde blad, dat de buitenzorgsche correspondent, volgens de **Perniagaän** een gewezen controleur bij het binnenlandsch bestuur, die den dienst heeft moeten verlaten: s e b a b s e r i n g k a l i i n g e t a n n j a m a s o e k d i b o t o l s o p i (omdat zijne gedachten dikwijls in de jeneverflesch zijn gedrongen) onzin heeft verteld (mengotje): Artikel 60 van het Regeerings-Reglement, vervolgt de **Pewarta Soerabaja** waarborgt iedereen, dat hij zijn middel van bestaan ongestoord kan uitoefenen. Indien de menschen alzoo g e d w o n g e n w e r d e n om hun winkel te sluiten of om hun bedrijf te staken, konden zij immers de bescherming der overheid inroepen. Het is niet onmogelijk, gaat zij voort, dat deze en gene van de k a o e m t o e w a (de conservatieve partij), zich niet kunnen vereenigen met de tegenwoordige gewoonte der tiong hoa's om op hunne feest- of gedenkdagen alle zaken te doen stilstaan, zooals 't bij

andere natiën gebruikelijk is. Daaruit mag men de gevolgtrekking niet maken, dat een dergelijke gewoonte, die immers ook bij de nederlanders bestaat, aanleiding tot gevaar zou opleveren. Denkt men dan, vraagt zij, dat de chineesche vereenigingen, die zich ten doel hebben gesteld om de tiong hoa's vooruit te brengen, haar goeden naam te grabbelen zouden gooien? Reeds vroeger heeft men getracht om de Tiong Hoa Hwe Koan-vereeniging te Batavia in verdenking te brengen. Maar schitterend heeft zij zich weten te rechtvaardigen. Hare bedoelingen zijn gebleken zuiver te zijn.

De **Ho Po** bevat een kritiek van Nous verrons over het werk van Siansen g (= de heer) T. T. Liem, getiteld: „Malay and English conversationsbook. Het boeksken telt slechts 54 pagina's en kost *f* 2, wat de kritikus nu niet bepaald goedkoop noemt. Maar, zegt hij, wij zouden vrede hebben met den hoogen prijs, als de inhoud maar goed is, doch die laat te wenschen over.

Hij eindigt zijne kritiek met tot den heer T. T. Liem het verzoek te richten om het verder debiet van het boekje te staken ten einde te voorkomen, dat zij, die engelsch kennen, het hoofd schudden en de handen over de borst strijken, wanneer zij dit conversationsbook zien: If you have faults, don't fear to abandon them.

In uitvoerige hoofdartikelen bespreekt de **Perniagaän** de werking der Indische boedelkamers en de nieuwe bepalingen omtrent faillissementen. Beide onderwerpen zijn voor de chineezen, die grootendeels van den handel bestaan, van groot belang en leveren het bewijs, dat de maleisch-chineesche pers zich zeer beijvert om alle personen, die tot den kring harer lezers behooren, goed voor te lichten.

Oost- en West-Indisch litteratuur-overzicht.

De Indische Gids.

Mr. R. J. Mees opent de Mei-aflevering met eene bespreking tevens bestrijding van de bekende ontwerp-regeling van het arbeidscontract voor Java, van Mr. A. Paets tot Gansoyen, waarop ook dezerzijds de aandacht werd gevestigd en de hoofdzaken werden besproken. — Daarna volgt een uitvoerig artikel van den heer L. F. Dingemans, O.-I. ambtenaar met verlof, getiteld: De particuliere suikerindustrie in de gouvernementslanden op Java, zijnde de tekst van een door den heer D. als „aangewezene" op de Ned.-Indische Bestuursacademie op den 19 Februari ll. gehouden verplichte voordracht. Terecht merkt de schr. op, dat in den loop der jaren over dit onderwerp een blijkbaar eindelooze en niet steeds vruchtbare polemiek is ontstaan tusschen pro- en contra particuliere suikercultuur-gezinden en dat het thans in de eerste plaats noodig is op praktisch terrein de verschillende belangen zooveel mogelijk tot overeenstemming te brengen en stabiliteit in de toepassing der bepalingen te verkrijgen. Om tot dat doel te geraken worden door den schr., die zich op een onzijdig standpunt stelt en door „een veeljarige bemoeienis met de particuliere suiker-industrie in de Gouvernementslanden op Java" zeker het volste recht van spreken heeft, verschillende wenken gegeven en een schema opgesteld van de voornaamste wenschelijke en mogelijke verbeteringen bij genoemde industrie. De hoofdzakelijke conclusies van den heer D. luiden: De particuliere suikerindustrie op Java, die veel geld onder de Inlandsche bevolking brengt, en welker staking, niet het minst in verband met het feit, dat zij in het algemeen spoorwegen, handel, scheepvaart enz. krachtig voedt en in stand houdt, eene niet spoedig te overwinnen crisis zou teweeg brengen, vooral onder de niet-grondbezittende klassen, kan, als van groot algemeen belang, niet langer twijfelachtig, een zegen zijn voor den Javaan, indien onder meer het volgende in acht wordt genomen:

I. Meerdere uniformiteit en continuïteit in zake de behandeling en uitvoering van aangelegenheden betreffende de verhuringen van grond door Inlanders aan niet-Inlanders en de beteugeling van rietbranden.

II. Stijving der kas van de gemeentelijke credietinstellingen met door tusschenkomst der centrale afdeelingsbanken te verstrekken particuliere, dan wel Gouvernements geldelijke voorschotten.

III. Toekenning aan de Inlandsche gemeenten van het recht tot heffing van belastingen, respect. retributies voor bij ordonnanties te noemen doeleinden, van gemeentelijk belang, met inachtneming van door het gewestelijk gezag te stellen beperkende regelen.

IV. Deugdelijk opvoedend onderwijs om de Inlandsche bevolking beter het nut te kunnen doen begrijpen van de particuliere suikerindustrie en haar den gunstigen invloed te doen gevoelen, welke deze uitoefenen kan op hare welvaart.

Voorts bevat dit No. nog het slot van het artikel van den houtvester S. Ritsema van Eck over Staatsland- en boschbouw in Indië en eene bijdrage van controleur J. Kreemer, bevattende Aanteekeningen omtrent het Manangkabau-Maleische familiebezit, benevens de gewone rubrieken Varia. — Maandelijksche revue van brochures enz. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie. — Maandelijksche bibliographie van Oost- en West-Indië door W. C. M.

Koloniaal Museum te Haarlem. Bulletin No. 41.

Het jongste Bulletin bevat de resultaten der prijsvraag van het Koloniaal Museum voor 1907: Bijdragen tot de kennis van den kokospalm (Cocos nucifera L.) Wij hebben omtrent die prijsvraag reeds een en ander medegedeeld, toen de jury uitspraak had gedaan over de ingekomen antwoorden en volstaan daarom thans met de namen van hen, wier inzendingen in dit Bulletin zijn opgenomen, nl.: L. A. T. J. F. van Oijen te 's-Gravenhage; J. B. Tabel te Parijs; Wong Tani Sr. (mogen wij hier voor lezen R. Huygen de Raat?); R. C. W. Welborn te Poeloe Tello en J. Bakker te Coronie (Suriname). Sommige inzendingen zijn fraai geïllustreerd, in het bijzonder de bijdrage van den „Ouden landman".

De Tijdspiegel

van Mei brengt een opstel van Dr. J. F. H. Kohlbrugge, getiteld: Psychologische beschouwingen over onze in de tropen levende landgenooten, waarop dezerzijds gaarne de aandacht gevestigd wordt.

De Indische Mercuur.

No. 17 van den loopenden jaargang bevat allereerst de op de door Dr. Blink gehouden voordracht over de Inlandsche landbouw op Java in verband met Nijverheid en Handel, gevolgde debatten, waaraan werd deelgenomen door Mr. J. H. Abendanon, Mr. J. W. Ramaer, den heer J. M. Pijnacker Hordijk, den heer P. J. v. Houten en Mr. A. v. Gennep.

Van de overige bijdragen noemen wij: Bespreking van Dr. A. Ernst: Die Besiedelung vulkanischen Bodens auf Java und Sumatra, door Dr. A. Pulle.— De Djocjasche Landhuurders-vereeniging in 1908. — De herziening der tariefwet in de Vereenigde Staten. — Kultuurberichten (waarin o. m. het oordeel van een Ceylonsch expert over rubber- en theekultuur op Java en een berichtje over de Cacaokultuur in Suriname, waaruit helaas blijkt, dat uit alle districten ongunstige berichten omtrent die kultuur komen). — Kleine mededeelingen. — Financieele Berichten en Verslagen, benevens de overige vaste wekelijksche rubrieken.

Tjandi Singasari en Panataran.

In ons vorig overzicht vermeldden wij reeds den titel van deze 2e monographie als resultaat van het archaeologisch onderzoek op Java en Madoera. Thans over dit prachtwerk-zelf een enkel woord.

Vooraf gaat eene herdenking van Dr. J. L. A. Brandes, den voorzitter der oudheidkundige commissie, overleden te Batavia in den nacht van 26 Juni 1905, door den heer G. P. Rouffaer. Inderdaad kon de herdenking der zeer groote verdiensten van Dr. Brandes die aan de wetenschap ontviel op een moment dat zijn werkkrachten zoo noode konden worden gemist — immers zijn ledige plaats is thans, bijna 4 jaar na zijn dood, nog steeds niet door een ander ingenomen —, aan geen betere handen zijn toevertrouwd. De heer Rouffaer toch, die als 't ware in Nederland de leiding van het archaeologisch onderzoek op zich zag gelegd in zijn functie van secretaris der commissie van bijstand, en o. a. Brandes' eerste monographie (beschrijving van Tjandi Djago of Toempang) voor de pers gereedmaakte, was met deze in voortdurende correspondentie, en tevens door oude vriendschapsbanden aan hem verbonden. Niemand beter dan hij kon beseffen welk een groot en haast onherstelbaar verlies 't oudheidkundig onderzoek door Brandes' dood had geleden. Voor Brandes' groote gaven koestert de heer R. den diepsten eerbied, daarvan legt deze levensbeschrijving ontegenzeggelijk het volste getuigenis af. Aan Dr. Adriani verzocht hij Brandes' verdiensten als Indonesisch linguist te schetsen, waaraan deze bereidwillig voldeed. Vervolgens behandelt de heer R. zelf achtereenvolgens Br.' optreden als Hindoe-Javaansch historicus en als Hindoe-Javaansch archaeoloog, waarbij de heer R. blijken geeft van zeer groote belezenheid tevens.

Plaatsruimte verbiedt ons, op deze mooie levensbeschrijving, waarbij gevoegd zijn het sprekend portret in groot formaat van Dr. Brandes, benevens een afbeelding van diens fraaie grafmonument te Batavia, in te gaan.

De overigens weinig uitvoerige tekst van deze 2e monographie bevat eene beschrijving van Tjandi Singasari met het omliggende terrein, benevens van de wolkentooneelen van Panataran, de laatste studiën van Dr. Brandes, die alweder door den heer Rouffaer persklaar zijn gemaakt en voor gezamenlijke rekening van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen en het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië, met ondersteuning van het Departement van Koloniën, uitgegeven. Niet minder dan 113 platen, 19 bouwkundige teekeningen en 2 kaarten zijn aan de beschrijvingen toegevoegd, zoodat wij feitelijk mogen spreken van één groot prentenboek, maar dan in den goeden, in den wetenschappelijken zin des woords.

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur nam.

De Javabode t/m 7 April 1909;
Het Bataviaasch Nieuwsblad idem;
Het Nieuws van den Dag van Ned.-Indië idem;
De Sumatrapost t/m 8 April;
Het Soer. Handelsblad t/m 6 April;
De Javasche Courant No. 26 en 27;
Ned.-Ind. Effectenblad No. 14;
De Indische Mercuur No. 18;
Nederland No. 4;
Indisch Genootschap; vergadering 30 Maart 1909.
„De uitkomsten v/d. Opiumregie op Java en Madoera"
Kort verslag der verg. Tweede Kamer S.-G.;
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw No. 14; 28 Maart 1909;
Onderzoek naar de mindere welvaart der Inlandsche bevolking op Java en Madoera: „Overzicht van de uitkomsten der gewestelijke onderzoekingen naar den landbouw en daaruit gemaakte gevolgtrekkingen";
De Banier No. 14;

Ten kantore Heulstraat 17 zijn alsnog verkrijgbaar:

a. **Een boekje over „Onze Oost", voor hen die er niet geweest zijn"**, door J. H. en H. B.
Prijs: 1 ex. à *f* 0.10.
Prijs: 50 ex. à *f* 2.80, en voor departementen en leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen 50 ex. à *f* 2.20, plus *f* 0.25 voor frankeerkosten.

b. „Onze Oost" II. **Iets over den Inlander en zijn zieleleven**, door den heer T. J. Bezemer.
Prijs 1 ex. à *f* 0.05.
Prijs: 50 ex. à *f* 2.—, en voor departementen en leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen 50 ex. à *f* 1.55, plus *f* 0.25 voor frankeerkosten.

c. **Nederlandsch Staatsblad** 1909 no. 71, bevattende het Besluit op de Indische *Bestuursopleiding*.
Prijs 1 ex. à *f* 0.15.

d. **Het jaarboekje der Vereeniging over 1908.**
Prijs 1 ex. à *f* 0.25.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 2 April 1909. No. 26.

Dit Nr. bevat I een nieuw Reglement op het gebruik van stoomketels in Ned.-Indië.

II. Wijzigingen in het Reglement, houdende bepalingen, tot beveiliging bij het verblijven in fabrieken en werkplaatsen.

III. Wijzigingen in het Algemeen Reglement voor de spoorwegdiensten in Ned.-Indië, enz.

IV. Afkondiging van het verdrag tot regeling van het gebied van Nederland en Portugal.

Benoemingen enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den resident van Bali en Lombok G. F. de Bruijn Kops; zes maanden aan Dr. A. W. K. de Jong; twee jaar aan den geneesheer te Lawang P. C. J. van Brero.

Ontslagen: op verzoek eervol de architect M. Cornelissen; de klerk bij de S. S.; C. H. Raedt en de beambte der Postspaarbank Mej. E. Herklots.

Benoemd: tot resident van Bali en Lombok: H. W. Veenhuijzen; tot geneesheer-directeur van het krankzinnigengesticht te Lawang D. J. Hulshoff Pol; tot tweeden geneesheer aldaar Dr. J. Scholtens; tot ambtenaar 3e kl. bij de in- en uitvoerrechten A. v. IJsseldijk, P. W. F. A. D. Wolterbeek en W. G. van der Lee; tot idem 4e kl. P. de Bas; tot asp.-ingenieur J. F. B. Regensburg. &

Tijdelijk belast: met de functiën van secretaris van het Gouv., Mr. G. J. Bisschop.

Ontslagen: op **verzoek eervol de ass.-wedono van** Karangsemboeng Mas Wangsadisastra.

Benoemd: tot onderwijzer 3e kl. te Soebang A. van Dijck; te Semarang T. Meijering; te Soekaboemi L. M. Burg en te Gombong H. Rietveld; tot onderwijzer 2e kl. te Batavia J. N. Bakx; tot houtvester te Buitenzorg F. W. Snepvangers.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den 1en luit. der inf. P. D. Visser en den officier van gezondheid 1e kl. Dr. N. L. Schoorel.

Ontslagen: op verzoek eervol de kapitein-kwartiermeester H. K. A. Hamakers en de kapitein der genie M. Engers.

Bevorderd: tot luit.-kol. bij de infanterie de majoors J. C. v. d. Belt, K. E. Schütt en A. P. v. d. Siepkamp.

Buitengewoon bevorderd: tot kol. bij de infanterie de luit.-kol. à la suite H. N. A. Swart.

In dit No. is opgenomen het verslag omtrent de voornaamste gebeurtenissen in het gouvern. Atjeh en Onderhoorigheden, gedurende de maand Januari 1909.

Uit de Javasche Courant van 6 April 1909. No. 27.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den

adj.-inspecteur van het inl. onderwijs W. Meijer.

Ontslagen: op verzoek eervol de dir. van Financiën J. P. C. Hartevelt; de ambtenaar op wachtgeld O. A. Bartels; de klerk Dep. van O. E. en N. P. J. Mess; de ass.-res. van Noord-Nieuw-Guinea L. A. van Oosterzee; de commies te Padang H. Th. Meeng; de commies bij de S.S. op Java H. J. Boon.

Benoemd: tot tijd. ass.-res. der Oostkust v. Atjeh H. C. E. Quast; der Westkust F. R. Speltie; van Nias N. v. Vuuren; van Boni D. A. F. Brautigam; van Loewoe D. Breedveldt Boer; der Oostkust van Celebes H. J. Grijzen.

Tot ass.-res. der Palemb. Benedenlanden J. B. Leon; van Asahan J. A. Einthoven; van Sintang G. J. Koopman; tot secretaris van Menado J. J. Lans; tot advocaat en procureur bij den Raad van Justitie te Soerabaja Mr. E. J. Dommering.

Belast: met de waarneming der betrekking van ass.-res. van Noord-Nieuw-Guinea W. A. Berkholst; van Soembawa E. F. Janssen van Raay.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de luit.-kolonel der genie F. W. van Bloemen Waanders.

Bevorderd: tot 1en luit. de 2e luit. der cavalerie E. J. Bruijnis; tot off. van gezondheid 1e kl. J. P. de Bats, thans 2e kl.; tot majoor der inf. de kapiteins W. J. de Voogt, W. B. Oost en C. Reedijk; tot kapitein de 1e luit. G. Aars, J. Prager en A. H. M. Eyken.

Uit de Javasche Courant van 8 April 1909. No. 28.

Dit No. bevat: I. Bijzondere voorwaarden voor benoembaarheid tot technische betrekkingen bij den dienst van het stoomwezen in Ned.-Indië en regelen betreffende de uitzending van dergelijk personeel uit Nederland.

II. Eene aanvulling der Landrente-ordonnantie.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de ass.-res. voor de politie te Makassar J. W. Tamson.

Benoemd: tot ass.-res. van Koelonprogo A. Breevoordt; van Cheribon C. Canne; tot voorzitter van den landraad te Buitenzorg Mr. P. F. K. Faber; van de landraden te Banjernegara en Wonosobo Mr. H. J. Canter Visscher; tot off. van justitie bij den Raad van Justitie te Padang Mr. A. H. Walkate; tot commies te Madioen J. H. G. Stoové; tot lid der Ned.-Indische commissie voor de wereldtentoonstelling te Brussel in 1910 Mr. G. Vissering; Raden Toemenggoeng Aria Achmad Djajadiningrat; K. Heijne; Mr. H. 's Jacob; U. van Hinloopen Labberton; A. F. Marwelstein; P. de Roo de la Faille; J. G. H. de Voogt en T. H. V. Zimmermann.

Militair Departement.

Verleend: 2 jaar verlof naar Europa aan den 1n luit. der inf. D. J. C. van Reenen en 1 jaar aan den hoofdcommies bij het Dep. van Marine D. E. Brouwer.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het s.s. „Willem IV"; gezagvoerder P. Koningstein. Van Amsterdam naar W.-Indië op den 30en April 1909.

J. S. Roos, echtg. en 2 k; J. H. de Granada; Mr. G. H. Barnet Lyon en echtg; H. M. Bensdorp en echtg; Mevr. S. E. Cooke; A. Hueting; A. Lammers, echtg. en 1 k; K. Straaijer; D. J. da Silva; A. C. van Santen; W. F. Spaarndam.

Passagierslijst van het s.s. „Prins Willem III"; gezagvoerder J. Aarents. Van West-Indië naar Amsterdam.

P. A. May; J. E. Born, echtg. en 3 k; A. Krabbendam, echtg. en d; S. H. Samson en echtg; J. S. Rijsenbach en echtg; J. Monsiaans; J. Lindeman; J. Musler; L. Maats.

Passagierslijst van het S.S. Koningin Wilhelmina; gezagvoerder J R. de Brouwers; vertrokken van Batavia 8 April en aangekomen te Genua 2 Mei.

J. W. Meerburg; R. Vogel; E. F. Rab, echtg. en 2 k; G. A. Koops; mevr. wed. M. H. C. Kuijt—Bovenkerk en 3 k; P. van Roijen, echtg. en 3 k.; E. E. Warris; J. H. Zeeman; J. H. Gerrits en echtg; H. Somermeijer, echtg. en k; M. den Hartog; J. A. Tomson en echtg; H. M. E. Hechtermans en echtg; mevr. S. v. IJsseldijk en k; mevr. J. A. v. Dijk en k; F. Fokkens, echtg. en k; mr. F. J. E. A. Bade, echtg. en 3 k; H. Spakler; J. H. Junius; mevr. C. H. Postma en k; H. Engers, echtg. en k; C. T. H. Gravelotte, echtg. en 2 k; L. W. Gosenigs, echtg. en 2 k; H. A. Barnouw; mevr. J. Kuijper; P. Lagaai; F. J. W. Hogens; J. Elzerman; H. Nijdam; J. A. van Neer, echtg. en k; L. de Neef en echtg; Ch. van Bremen; L. Smetsers; J. F. Roth, echtg. en 4 k; J. Oudshoorn, echtg. en 3 k; H. L. Ongkie Hong; H. Keus; H. F. Poelstra; G. P. Raat, echtg. en 3 k; mej. C. Mosbeux; J. Zeiemaker; J. van Wijk; D. H. Baarbé; J. Swiers; I. U. Piepers, echtg. en d; C. Kluppel, echtg. en 1 k; benevens Hr. Ms. troepen en schepelingen;